

SMS DRACHE OSZTÁLY

SMS Drache 1861-1883

SMS Drache 3. osztályú vértés fregatt

(Testvérhajója az SMS Salamander (1861-1883/1896))

Vízkesztorítása: 3110 hosszú tonna (3160 tonna)

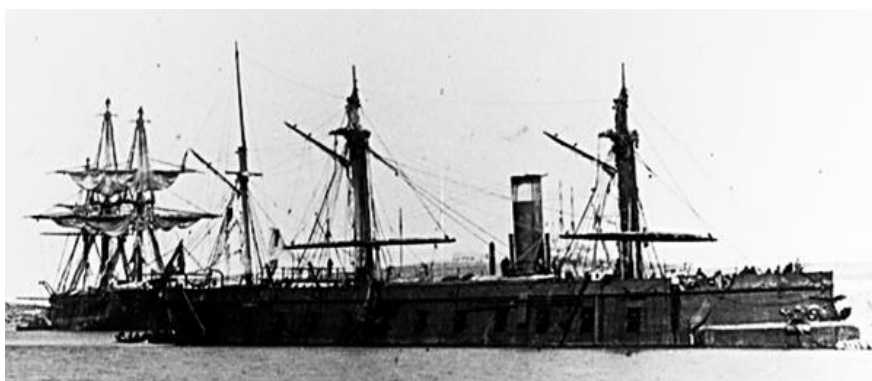
Hossza: 70,1 m (230 láb)

Szélessége: 13,94 m (45 láb 9 hüvelyk)

Merülése: 6,8 m (22 láb 4 hüvelyk)

Meghajtása: 1 db egyszeres expanziós, vízszintes 2 hengeres kisnyomású gőzgép
4 db koffer-kazán
1 db 4 lapátos propeller
Három árbocos fregatt vitorlázat.

Teljesítménye: 1842 - 2060 LE (1374-1540 kW)

15

1866-ban

Sebessége: 10,5 - 11 csomó (19,4 km/h; 12,1 mph – 20,4 km/h)

Hatótávolsága: 1000 tmf a feltételezések szerint

Üzemanyaga: szén

Személyzete: 346

Páncélzata:

Öv páncél: 115 mm (4,5 hüvelyk) kovácsoltvas páncélzat

(Más forrás szerint a két hajó hajóteste a vízvonalon és attól lefelé 60 cm-es keményfa övre erősített 119 mm-es vaspáncélt kapott.)¹⁶

¹⁵ <https://naval-encyclopedia.com/industrial-era/1860-fleets/austria/drache-class-ironclads.php>

¹⁶ Bak József, Csonkaréti Károly, Lévay Gábor, Sárhidai Gyula: Hadihajók típuskönyv, Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest 1984

Fegyverzete ütegsoros elrendezésben 1862-ben:

10 db (48 font) sima csövű elől töltős ágyú

18 db (24 font) vontcsövű hátultöltős ágyú

1 db (8 font) bronz leszálló (csónak) ágyú

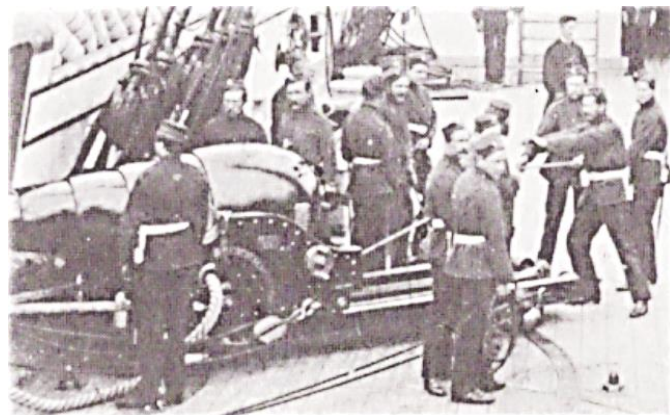
1 db (4 font) bronz leszálló (csónak) ágyú

A hajót fém döfőorral (kos) építették meg.¹⁷

Fegyverzete ütegsoros elrendezésben 1867-ben:

10 db 17,8 cm (7 hüvelykes) RML sima csövű elől töltős ágyú

(1865-ben Angliában fejlesztették ki. Súly 6 ½ tonna. Minden változat egy acél A csőből készült, amelyet különböző számú és vastagságú kovácsoltvas tekercs vett körül. Az ágyú 3 hornyos volt, egyenletes 1 fordulattal 35 kaliberben, azaz 620 cm-ben. Páncéltörő képessége 196 mm (7,7 hüvelyk). Az ágyú hossza 2800 mm. Lövedék súlya 112-115 font (51-52 kg). Különleges lőszer 160 font (73 kg). Lövedék torkolati sebessége 525 láb/s (465 m/s), lőtáv 5500 yard (5000 m). A 7 tonnás változat parti löveg volt. Lőszerkészlet páncéltörő lövedék, robbanólövedék és repeszlövedékek. A lőszer 1,8 km (2000 yard) távolságig volt pontos.

7 hüvelykes RML ágyú a HMS Minotaur angol hajón

2 db 5,1 cm (2 hüvelykes) RML bronz ágyú

Épült: Stabilimento Tecnico Triestino (STT) Trieszt San Marco

Építés kezdete: 1861. február

Vízrebocsátása: 1861.09.09.

Hadrendbe állt: 1862. november

Hadrendből kivonták: 1875.06.13.

Lebontották: 1883.

Az itáliai egységmozgalmak egyre jobban veszélyeztették a Habsburgok olaszországi területeit. A megerősödő Szardíniai Királyság, 1860-ban Franciaországtól megvásárolta a Formidabile osztályú vértés hajókat, a Formidabile-t és a Terribile-t. Közben Szardínia egyesítette Itália nagy részét. Ezért a Habsburg érdekek védelmére, megfelelő páncélos hajókat kellett építeni. Az SMS Drache osztály megépítését Ferdinánd Max főherceg, a haditengerészet vezetője szorgalmazta.

1861.

A Drache és Salamander páncélos fregattok már teljesen fel vannak páncélozva, és a következő hetekben indulnak útnak. E két impozáns tengeri cuirassier látványa lenyűgöző; Az embereket nagyon izgatja tengeri alkalmasságuk és gyakorlati használhatóságuk.¹⁹ Eredetileg már augusztus 20-án vízrebocsátották volna a két hajót.²⁰

¹⁷ [https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_Drache_\(1861\)](https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_Drache_(1861))

¹⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/RML_7-inch_gun

¹⁹ Die Presse, August 1861-08-01

²⁰ Die Presse, August 1861-08-10

1861.09.09-én bocsátották vízre, Ferdinánd Max főherceg jelenlétében a tonellói hajógyárban.²¹ A hajó teljesen hazai anyagokból készült. A Salamandert már korábban vízre bocsátották.²²

Trieszt, augusztus 1. (A Drache és a Salamander páncélos fregattok.) Egy évvel ezelőtt Ausztriában senki sem gondolta, hogy páncélozott fregattokat építhetünk, és haditengerészetünknek hamarosan ilyen hajói lesznek. Korábban a gazdaságosság volt a jelszó, és az újépítések is leálltak a haditengerészetnél. Aztán jött Garibaldi expedíciója, Nápoly és flottájának anektálása, ami a piemonti flottát sokkal erősebbé tette a miénknél. A páncélozott fregattok birtoklása sürgető ügy lett. Két ilyen hajó építését fejezték be. Egy pillanatig azt hitte mindenki, hogy külföldről szerzik be őket. Franciaországban és Angliában páncélosokat Oroszország, Spanyolország és Piemont számára építettek. Több mint 3 millió kemény valuta ismét külföldre mehetett volna. Egy éleslátó akarat döntött a haza javára. A bécsi származású lovag Josef von Romako haditengerészeti mérnök nagyon rövid idő alatt elkészítette a terveket; Tonello hajóépítő vállalkozó vette át a hajótest építését. A gépek gyártását a helyi Stabilimento tecnico-ra bízták. A stájer szakszervezetek szállítják a vas- és kovácsoltvas páncélzatot, és alig több mint fél év elteltével a két fregatt készen áll a hajózásra, és bebizonyosodik, hogy Ausztria teljes mértékben képes saját erőforrásait és erőit felhasználni hajóépítésre.

Ha megnézzük ezt a két impozáns hajót, láthatjuk, hogy a hossza megegyezik egy másodosztályú légszaváros fregattéval, a szélessége egy első osztályú fregattéval, de a mélysége közel van egy sorhajóéhoz. A hajók víz alatti alakja nem nagyon különbözik egy közönséges tengerjáró hajóétól. Finom vonalak jellemzik a hajók hajótestét, és ez nagy sebességet is jelent a számukra. A hajók orra és tatja is szépen tervezett, ellentétben az angol fregattokkal.

A lövegeket egy erős és páncélozott részbe helyezték el. A hajók kívülről teljesen páncélozottak kovácsoltvas lemezekkel, amelyek a hajó végén kissé gyengébbek. A páncélzat leír a vízvonala alá, így, ha a hajó kileng és ellenséges tűznek van kitéve, akkor is védett. A kormány szerkezetet is páncél védi. A hajókat 28 ágyúval szerelték fel. A Drache-n egy páncélozott harcálláspont volt a parancsnok számára. Ebben a harcálláspontban van felszerelve a távolságmérő, a gépi távíró, stb. A páncélozott hajótestben egy tengerészgyalogos különítmény is helyet kap. A hajómű teljesítménye 500 LE, sebessége 11 csomó. Nem tudni, hogy a páncélzat ellenáll-e a hegyes orrú lövedékeknek. Az osztrák haditengerészet előnyben van, mert tevékenysége a partok közelében zajlik. A páncélosok rossz időben mindig könnyen találnak menedéket Isztria és Dalmácia partjainál, illetve onnét bármikor kifuthatnak meglepetésszerű hadműveletre.²³

1862.

1862.06.20-án a hajó páncélzata majdnem kész, és lassan megkezdheti a próbautakat.²⁴

1862.08.07-én befutott Triesztbe.²⁵

A flotta hajóihoz stájerországi 4/5 hüvelykes vas lemezeket használnak. Ezek nagyon olcsók, de jó minőségűek.²⁶

1862.10.15-én Triesztben egy vízi fesztivált rendeztek. Ezen a következő hajók vettek részt: "Duna", "Venus", "Bellona", "Salamander" és "Drache" fregattok, "Erzherzog Friedrich" corvett, valamint a „Dalmato”, „Velebic”, „Sam”, „Striter”, „Recca”, „Seehund” és „Wall briggek és ágyús csónakok.²⁷

1862.11.12-én Triesztből jelentik: Ma reggel 4 órakor a Drache páncélos fregatt a haditengerészeti törzstisztekből és egy mérnökből álló bizottsággal a fedélzetén tizenkét órás főpróbakörútra indult, melynek úti célja Pola. Ekkorra sok kis hajóépítő cég csődbement és csak a nagyok tudtak a tengerparton gazdaságosan működni.²⁸

²¹ Die Presse, September 1861-09-09

Klagenfurter Zeitung, September 1861-09-11

²² Klagenfurter Zeitung, September 1861-09-16

²³ Die Presse, August 1861-08-04

²⁴ Klagenfurter Zeitung, Juni 1862-06-20

²⁵ Klagenfurter Zeitung, August 1862-08-13

²⁶ Feldkircher Zeitung, Juli-Dezember 1862-09-06

²⁷ Das Vaterland, Oktober 1862-10-19

²⁸ Die Presse, November 1862-11-15

1864.

Ebben az évben Az SMS Drache és a SMS Salamander az adriai partvidék védelmére, hazai vizeken maradt.

1865.

1865.12.02-án Bécsből elrendelték, hogy a Drache páncélozott fregattot, a Radetzky fregattot, a Velebit ágyús csónakot, valamint a Lucia és Triest gőzösöket át kell helyezni az első tartalékba.²⁹

1866.

1866.03.21-én a h Drache fokozott készütségben volt Polában.³⁰

1866.06.27-én és 1866.07.06-án Ancona előtt cirkált, de az olaszok nem fogadták el a kihívást.

Lissai csata 1866.07.16.

A csata elején a Drache felgyújtotta az olasz Palestro-t, de az kihasználva nagyobb sebességét, átmenetileg kiállt a hadrendből. Ez után a Re d'Italia-t vette tűz alá, több hajóval együtt. Nem kizárt, hogy a Drache lövedéke találta el az olasz hajó kormányát, ami miatt az nehezen tudott csak manőverezni. A tűzharc során a Drache kapitányát, Heinrich von Moll kapitányt, fejlövés érte és elesett a csatában. A csatában Karl Weyprecht hadnagy irányította tovább a hajót. A Drache-n kisebb tűz keletkezett, de ezt a legénység hamar eloltotta. Egy találat ledöntötte a hajó főárbocát.

A Drache és a Salamander lövegei viszonylag alacsonyan voltak elhelyezve, ezért azok hatékonyságát nyílt vízi ütközetben bizonytalannak tartották.³¹

A „„Drache és Salamander“ mindegyik 350 lóerejű, 24 ágyúval s 260 emberrel;”³² Súlyuk egyenként 2268 tonna.³³ A Drache-n 5 fő sebesült meg, míg a Salamander-en 7 fő sebesült meg a csatában.³⁴

„— A lissai győzelem halottjai. — Erik of Klint és báró Moll kapitányok halála messze, bajtársaik körén túl, a Triesztiek részvétét a legnagyobb mértékben felkelte. Mindkét férfiú közszerepetben áll s velük a tengeri had legderekabb és legtanultabb férfiainak sora ritkult meg. Erik of Klint svéd születésű, még rövid idővel ezelőtt a „Venus“ parancsnoka volt, ez az iskolahajó, melyen a tengeri had növendékei nyernek oktatást. Ezen állásában nagyon sokat tett arra, hogy a tudományos szellem tengeri hadunk körében meghonosuljon. Férfikora virágában kellett elhalnia a becsület terén. B. Moll tirolai származású volt. Heves szemgyulladás nem rég megakadályozta a „Drache“ páncél fregatte vezetésében. Tegetthoff ellentengernagy megengedte neki, hogy rövid ideig gyógyításra a szárazföldre mehessen, de erről szóló levelében fölemlíti, hogy Moll kiléptét annyiba veszi, mintha egyik hajóját veszítette volna el. A hajó fényesen kiállta a csatát, de kapitányát az ellenség golyója élte erőtéljében sodorta tova.”³⁵

Az 1866-os hadrend és (bizonyára nem teljes) személyzeti névjegyzék alapján a hajókon számos magyar tiszt harcolt fontos beosztásokban: Máriássy Mihály sorhajóhadnagy (Habsburg), Horváth Ferenc tengerészkaplán (Habsburg), Barta Vilmos zászlós (Prinz Eugen), Füredi Rezső gépész (Prinz Eugen), Herczeg Hermann tengerészhadnagy (Salamander), Kalmár Sándor sorhajóhadnagy (Novara), Barta János II. osztályú sebészorvos (Adria), Lévy Jakab zászlós (Erzherzog Friedrich), Patay István zászlós (Erzherzog Friedrich), gyulai Gaál Jenő sorhajóhadnagy (Vellebich), dr. Fejér Ede korvettorvos (Dalmat), Dőry Vilmos zászlós (Andreas Hofer), Kopicz Alajos I. osztályú sebészorvos (Kerka), Janka Ambrus korvettorvos (Erzherzog Friedrich), Andréka Alajos sorhajóhadnagy (Adria).³⁶

1868.

1868 április – májusában a hajó új fegyverzetet kapott és kisebb átépítéseket végeztek rajta.

A hajóra Krupp és Armstrong hátultöltős lövegek kerültek.³⁷

²⁹ Neue Freie Presse, Dezember 1865-12-03

³⁰ Klagenfurter Zeitung, März 1866-03-21

³¹ Die Presse, Juli 1866-07-31

³² A Hon, 4. évfolyam, 1866-07-26 / 171. szám

³³ Die Debatte, Juli 1866-07-30

³⁴ Das Vaterland, August 1866-08-11

³⁵ Sürgöny, 6. évfolyam, 1866-07-26 / 169. szám

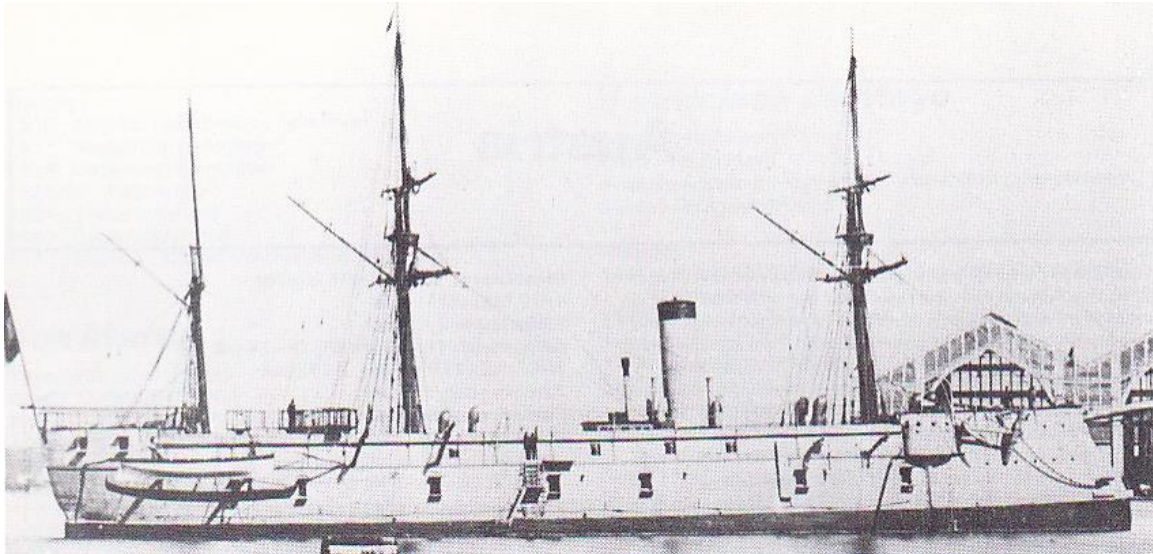
³⁶ https://hu.wikibooks.org/wiki/Heraldikai_lexikon/Flotta2

³⁷ Die Presse, Februar 1868-02-25

A „Szalamandra” páncélfregattot 10 darab Armstrong ágyúval szerelik fel, és május első felében csatlakozik a flottához. A „Dragon” páncélozott fregattot megjavítják a korhadtnak talált faoszlopokat kicserélik.³⁸ Valójában ezek nem klasszikus Armstrong lövegek, hanem RML (rifled muzzle loading) ágyúk voltak és nem hátul, hanem elöltöltősek voltak.

1869-1872 között megnövelték a Drache vitorlafelületét.

„Salamander“ és „Drache“ egyenkint 3120 tonna, 500 lóer., 10 ágyú. „³⁹

A Drache az 1867-es felújítása után⁴⁰

1869.02.19-én a Réka ágyús csónakkal együtt a Drache Triesztben volt.⁴¹

A „Salamander“ és „Drache“ egyenkint 3120 tonna, 500 lóer., 10 ágyú. „⁴²

(„Berlin, aug. 18. Rügen sziget északi partjáról jelentik. A „Grille“, „Drache“, „Blitz“ és „Salamander“ hajókból álló hajóhadosztálynak ma délután ütközete volt 4 francia páncélos fregattal. A poroszoknak semmi veszteségük.”)⁴³ Ezek a hajók névazonosak a Monarchia hajóival, de valójában mind Porosz hadihajók.

1870.

1870.09.16-án nincs aktív szolgálatba, de bármikor 3 hét alatt bevethető állapotba hozható a flotta többi egységével együtt. A Monarchia flottájának össz vízkiszorítása ekkor 33 540 tonna, teljesítménye 5550 LE, és van rajtuk 98 nehézágyú, és további 205 ágyú különböző fahajókon.⁴⁴

1870.11.03-án még mindig nem szerelték fel bevetéshez.⁴⁵

1871.

A Drache harcértékét ekkor már megkérdőjelezték.⁴⁶

1873.

1873.01.22-én a Drache-n 14 löveg volt.⁴⁷

³⁸ Neue Freie Presse, April 1868-04-12

³⁹ Budapesti Közlöny, 3. évfolyam, 1869-05-13 / 108. szám

⁴⁰ https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/32/Drache_1861.jpg

⁴¹ Die Presse, Februar 1869-02-20

⁴² Budapesti Közlöny, 3. évfolyam, 1869-05-13 / 108. szám

⁴³ A Hon, 8. évfolyam, 1870-08-19 / 194. szám

⁴⁴ Neue Freie Presse, September 1870-09-16

⁴⁵ Neue Freie Presse, November 1870-11-30

⁴⁶ Das Vaterland, Januar 1871-01-22

⁴⁷ Die Presse, Januar 1873-01-22

1873.04.12-i hír: „a 3. osztályúak közül a „Drache“ fregát 1867. évben terjedelmes javítás alá vétetett; ez utóbbi hajó helyreállítási költsége, megelőzőt vizsgálat alapján, egy új hajó építésére megkívántató észszegnek legfeljebb egy negyedére irányoztatott elő, azonban a javítási munkálatok folyamában folyton több és több részek mutatkoztak átalakítandóknak, úgy hogy a helyreállítás tényleges költségei az előirányzatot ténylegesen meghaladták.”⁴⁸

„A Drachét és Salamandert mint ódonszerv igen részpánczélos lemezekkel vértezett, kisebb nemű hajótesteket átalakítani nem érdemes. Pótlándók tehát”⁴⁹

1874.

„A »Drache« és »Salamander« használhatósága alig fog a két kasemat hajó megépítésére kellő időn túl terjedni.”⁵⁰ Ebben az évben mindkét hajó még aktív szolgálatban volt.⁵¹

1875.

Ekkorra a hajó már erősen elkorhadt.

„...hogy a régi »Drache« leszerelése folytán az extraordinariumban felvett s most épülő »Tegetthoff« voltaképen completírozni fogja a hajóállományt s 687.200 frttal a »Drache« helyén a Saida és Taurus mellett a rendes költségvetésbe volna átteendő.”⁵²

Ebben az évben Pólában már csak kikötői őrhajóként hajóként használták.⁵³

1875.09.26-án már „hulk”-ként szerepel, avagy kikötői állóhajó.⁵⁴

1878.

„A Drache fregát helyet építendő póthajóra szükséges részlet elvettetett.”⁵⁵

1883.

A hajót teljesen lebontották.

Parancsnoka:

Heinrich von Moll kapitányt 1866 Lissa+

1866. Karl Weyprecht hadnagy

---

⁴⁸ Budapesti Közlöny, 7. évfolyam, 1873-04-12 / 85. szám

⁴⁹ Magyar Ujság, 7. évfolyam, 1873-04-24 / 94. szám

⁵⁰ Budapesti Közlöny, 8. évfolyam, 1874-05-16 / 111. szám

⁵¹ Das Vaterland, Február 1874-02-10

⁵² Pesti Napló, 26. évfolyam, 1875-10-09 / 231. szám

⁵³ Pester Lloyd, April Jahrgang 22, nr. 1875-04-11 / nr. 83

⁵⁴ Die Presse, September 1875-09-26

⁵⁵ A Hon, 16. évfolyam, 1878-06-05 / 135. szám